

Список використаних джерел:

1. Носаченко І. Системний підхід до використання рольових ігор у навчанні / І. Носаченко // Неперервна професійна освіта : теорія і практика. – 2002. – № 2. – С. 107–111.
2. Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку : книга для вчителя / Тетяна Шкваріна. – К. : Шк. світ, 2009. – 160 с.
3. Каретникова А. А. Веселый английский в начальной и средней школе. Праздники, игры и занимательные задания / А. А. Каретникова. – Ярославль : Академия развития, 2011. – 288 с.
4. Пучкова Ю. Я. Игры на уроках английского языка : метод. пособие / Ю. Я. Пучкова. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2005–78 с.

Кравець П.О.

магістрант,

Інститут мистецтв

Рівненського державного гуманітарного університету

ФОРТЕПІАННІ ТВОРИ НА ОСНОВІ ФОЛЬКЛОРНИХ ДЖЕРЕЛ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ ЮНИХ ПІАНІСТІВ

У фортепіанній підготовці учнів дитячих музичних шкіл (ДМШ) важлива роль відводиться відбору навчально-виконавського репертуару, який би сприяв розвитку художньо-образного мислення юних піаністів. Власне, враховуючи природу музичного мистецтва, вчені виокремлюють специфічну властивість когнітивного оперування індивіда у творчій діяльності [2]. Втілення звуковими засобами композиторського задуму вимагає від виконавця емоційно-почуттєвої сприйнятливості, розвиненої уяви і фантазії, життєвого й естетичного досвіду. Тому робота учнів над музичним матеріалом повинна спрямовуватись на формування здатності до творчої інтерпретації художньо-образного змісту твору.

Сучасна наукова і методична література висвітлює різні аспекти процесу навчання гри на інструменті у класі фортепіано ДМШ. Зокрема, дослідниками розглядаються питання інноваційних підходів до вибору педагогами музичних творів для навчальної та концертно-виконавської практики учнів (І. Ростовська), врахування вікових особливостей виконавців у вивченні нотного тексту (В. Драганчук, Е. Черняк), дидактичної спрямованості композиторської творчості для дітей (А. Буклін, К. Івахова), національного репертуару для фортепіано (Н. Зимогляд, І. Новосядла, У. Молчко, З. Юзюк). На часі є вивчення дитячого фортепіанного репертуару в художньо-естетичному вимірі.

Мета статті – з'ясувати навчально-виховний потенціал української фортепіанної музики для учнів ДМШ, створеної на основі опрацювання фольклорних джерел.

Аналізу художньо-виховного впливу музично-педагогічного репертуару на дітей присвячені роботи В. Клима, Б. Милича, М. Степаненка, О. Олійник, Б. Фільц. Науковці одноставно засвідчують, що нотна література для дітей

повинна забезпечувати цілеспрямоване і поетапне загальнохудожнє і спеціалізоване навчання. З. Юзюк відмічає, що цікавим напрямом творчості українських композиторів, адресованої для піаністів-початківців, є опрацювання національного народного мелосу, яке «надзвичайно сприяє активізації роботи над художнім образом твору, оскільки зміст і текст використаної пісні нерідко відомий юному виконавцю з перших днів життя» [Юзюк, с. 110]. Таким чином, композиторське перетворення фольклорних джерел у фортепіанних п'єсах забезпечує не тільки національну спрямованість спеціальної початкової музичної освіти, але й забезпечує всебічний художньо-творчий розвиток учнів ДМШ.

Опора на національний фольклор у вітчизняному фортепіанному педагогічному репертуарі, започаткована М. В. Лисенком, надзвичайно плідно розвинулася у творчості українських композиторів ХХ – початку ХХІ століття. Низку фортепіанних збірок створили В. Барвінський («Наше сонечко грає на фортепіані»), І. Беркович («12 п'єс для фортепіано на теми народних мелодій»), Ж. Колодуб («Весняні враження»), Н. Нижанківський («Фортепіанні твори для молоді»), Р. Никифорів («Наші веснянки»), М. Скорик («З дитячого альбому»), Б. Фільц (Три п'єси для фортепіано на теми українських народних пісень»). Цей перелік можна було б доповнити окремими творами вітчизняних авторів, які майстерно використовували національні пісенно-танцювальні джерела у своїх композиціях, адресованих для навчання юних піаністів. Як зауважив В. Барвінський, намір зв'язати українську дитину на початковому етапі освоєння гри на інструменті з українською мелодикою передбачає розвиток художнього смаку і образного мислення підростаючого покоління [1, с. 4]. Безумовно, національна характерність фортепіанної музики для дітей здатна формувати і виховувати морально-етичні цінності дітей та юнацтва [3].

Варто відзначити, що при написанні музичних творів на основі фольклорного матеріалу композитори врахували жанрову різноманітність навчальної нотної літератури (поліфонія, крупна форма, п'єси) та рівень виконавської підготовки учнів ДМШ (від початкових до старших класів). Разом з тим, авторське опрацювання української народно-музичної традиції у фортепіанній музиці виявляє різні підходи творчої роботи: 1) обробка народної мелодії з використанням елементів сучасного звукопису (В. Барвінський); 2) оригінальне перетворення характерних ладо-гармонічних, метро-ритмічних і формотворчих ознак національного фольклору у поєднанні і авангардними прийомами композиторського письма (М. Скорик); 3) фортепіанний переклад хорової обробки народної пісні (І. Беркович). Винахідливість у адаптації народного музикування до потреб академічної музичної освіти засвідчує дидактичну привабливість такого педагогічного репертуару.

Фортепіанні твори на фольклорній основі передусім привертають увагу піаністів-педагогів в аспекті розвитку художньо-образного мислення учнів ДМШ. Яскрава образність і інтонаційна характерність народної музики сприяє активізації творчої уяви й асоціативності, збагачує музичну ерудицію і спостережливість юних виконавців. Надзвичайно корисно у роботі учня над твором з фольклорною основою використовувати методику проблемного

навчання, вирішуючи низку варіативних творчо-пошукових завдань. Традиційний алгоритм поетапної роботи на музичний твором у фортепіанному класі доцільно спрямувати на активізацію художньо-образного мислення учня.

Отже, на першому етапі – ознайомлення з музичним твором – педагогу необхідно якнайповніше розкрити учневі зміст і характер звукового образу, викликати емоційну зацікавленість логікою розвитку музичної думки. П'єси, побудовані на фольклорних зразках, допомагають дітям глибше проникнути у смисловий аспект музики і виявити засоби виразності. Вербальний ряд народної пісні створює додаткові умови для з'ясування ідейно-емоційного змісту фортепіанної п'єси. Метод порівняння тематичного матеріалу фольклорного першоджерела і композиторського інваріанту дозволяє виявити жанрово-стильові особливості авторського почерку. Аналізуючи і порівнюючи оригінальну народну мелодію і її авторське перетворення учень розширює знання про засоби музичної виразності та збагачує свій музичний кругозір.

Наступний етап роботи над музичним твором – детальне вивчення авторського тексту та освоєння художньо-технічних прийомів гри – важливий у розвитку виконавського апарату юного піаніста. Г. Нейгауз підкреслював, що досягнення технічного рівня гри на фортепіано повинно починатися із осмислення художнього образу [4]. Доцільно спрямовувати увагу учня на виявлення художньо-виразової ролі всіх елементів музичної тканини (фактури, мелодії, ритміки, гармонії, динаміки, тембру) у єдності теоретико-аналітичної і виконавсько-практичної діяльності.

Фортепіанні обробки народного мелосу сприяють розвитку художньої рефлексії, а застосування методу перетворення і варіантного повторення стимулює мислинєву активність учнів. Юні піаністи з інтересом виконують на уроці варіативні проблемно-пошукові завдання, орієнтовані на творчу взаємодію із нотним текстом. Зокрема, у процесі виконання музичного твору їм пропонується видозмінювати засоби виразності (темп, фактура, динаміка, тембр) на зразок того, як композитор аранжував фольклорний матеріал. Виконання завдання розвиває у дітей спостережливість, вдосконалює виконавську підготовку і допомагає досягнути істинні закономірності розвитку музичного образу.

Завершальний етап роботи над музичним твором – індивідуальне відтворення композиторського задуму – важливий у розвитку художньо-інтерпретаційних умінь юних піаністів. Виконання твору в цілому та сценічний виступ створюють оптимальні умови для творчої самореалізації учня. Поряд із психологічною підтримкою дитини на цьому етапі здійснюється педагогічний вплив на розвиток художньо-образного мислення школяра за допомогою використання асоціативно-аналітичних і сюжетно-рольових методів. Фортепіанні твори з фольклорною основою мають широкі можливості для вербальної та візуальної інтерпретації емоційно-почуттєвого змісту, сюжетної характеристики інтонаційного розгортання музичного образу. Пошукові завдання (знайти зв'язок між народно-музичним образом і образотворчим мистецтвом; підібрати сценарій музичного кліпу) відкривають можливості для активного розвитку в учнів асоціативної сфери, творчої уяви і фантазії.

Таким чином, можна зробити висновок, що залучення у класі фортепіано ДМШ нотної літератури, створеної на основі фольклорних джерел, ефективно впливає на формування національної самосвідомості школярів і сприяє розвитку художньо-образного мислення юних піаністів. Знаменно, що останніми роками в Україні проводяться фестивалі і конкурси для юних піаністів, де обов'язковим номером виконавської програми учасників є твори з яскравою фольклорною образністю. Це спонукає до подальшого вивчення багатоаспектної проблеми використання педагогічного репертуару в позашкільних закладах освіти.

Список використаних джерел:

1. Барвінський В. О. Фортепіанні п'єси для дітей. – Тернопіль: Лілея, 1996. – 24 с.
2. Бочкарев Л. Л. Психология музыкальной деятельности. – М.: «Классика XXI», 2008–352 с.
3. Молчко У. Б. Фортепіанний альбом «Наші веснянки» Романа Никифоріва – як зразок сучасного національно спрямованого репертуару // Молодь і ринок. – 2012. – № 8. – С. 123–126.
4. Нейгауз Г. С. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога. – М.: Музыка, 1988. – 240 с.
5. Юзюк З. І. Фортепіанна музика для дітей к творчості В. Барвінського, Н. Нижанківського та М. Скорика (до ювілеїв композиторів) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту. Серія: Мистецтвознавство. – 2013. – № 2. – С. 107–115.

Матюха Ю.М.

студентка,

*Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т.Г. Шевченка*

СУТНІСТЬ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УРОКІВ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Сучасні науково-педагогічні джерела, що є орієнтованими на оптимізацію навчального-розвивального процесу уроків літературного читання акцентують свою увагу на високому потенціалі медіатехнологій. До цієї проблеми звернулися такі вчені Н. Савченко, О. Шликова, В. Биков, Р. Гуревич, Ю. Жук та ін. Упровадження медіатехнологій до освітнього процесу підіймає навчання на якісно новий рівень за рахунок використання засобів медіатехнологій на уроці. Тому перед нами постає необхідність у подальшому вивченні теоретичних питань щодо використання медіатехнологій під час навчального процесу, в особливості на уроках літературного читання.

Мультимедіа – це комбінування різних форм представлення інформації на одному носіїві, наприклад текстової, звукової і графічної, або – анімації та відео [3]. У свою чергу медіатехнології є частиною освітнього процесу, засобом його ефективної організації.